



بخش آموزش رسانه تفریحی سنتر

کلیک کنید  www.tafrihicenter.ir/edu

 نمونه سوال  گام به گام

 امتحان نهایی  جزوه

 دانلود آزمون های آزمایشی

متوسطه اول : هفتم ... هشتم ... نهم

متوسطه دوم : دهم ... یازدهم ... دوازدهم

www.tafrihicenter.ir

موضوع الدرس: أشكال الفعل (١)

به این فعل‌های زیر توجه کنید



گروه ٢	گروه ١
أُخْرِجَ: بیرون کرد	خُرِجَ: خارج شد
عَلَّمَ: آموزش داد	عَلِمَ: دانست
انكسَرَ: شکسته شد	كسَرَ: شکست
اشتغَلَ: به کار گرفت	شَغَلَ: مشغول کرد
تَكَاتَبَ: نامه‌نگاری کرد	كَتَبَ: نوشت
تَحَمَّلَ: به عهده گرفت	حَمَلَ: به دوش کشید
إِسْتَغْفَرَ: آمرزش خواست	عَفَرَ: آمرزید

١- ریشه فعل‌های گروه ١ و ٢ چند حرفی است؟

٢- در گروه ٢ به غیر از حروف اصلی ریشه فعل چه حرف یا حروف دیگری را مشاهده می‌کنید؟

٣- چه تفاوتی در ترجمه این دو گروه فعل ملاحظه می‌کنید؟

می‌بینیم که:

۱- ریشه فعل هر دو گروه ۳ حرفی (ثلاثی) است.

۲- در گروه ۲، حرف یا حروف زائدی (مَزید) بر حروف اصلی وجود دارد.

۳- با تغییر فعل‌های گروه ۱ به ۲، در ترجمه آنها نیز تغییراتی به وجود آمد.

نتیجه:

فعل‌های سه‌حرفی در زبان عربی به دو شکل دیده می‌شوند:

۱- فعل‌هایی که صیغه اول شخص مفرد ماضیشان، فقط سه حرف دارند و به آنها ثلاثی مُجرّد گفته می‌شود.

۲- فعل‌هایی که صیغه اول شخص مفرد ماضیشان، بیش از سه حرف دارند و به آنها ثلاثی مَزید گفته می‌شود.

۳-

نکته ۱: معیار تشخیص حروف اصلی یا زائد یک فعل، صیغه اول شخص مفرد ماضی آن فعل است. برای به‌دست آوردن این صیغه از فعل، می‌توان هر حرفی به غیر از سه حرف اصلی را از ابتدا و انتهای آن فعل حذف نمود تا سه حرف اصلی نمایان شود. مثال:

فعل ثلاثی مجرد	فعل ثلاثی مزید	حرف زائد
خَرَجْتُ ← خَرَجَ	أَخْرَجْتُ ← أَخْرَجَ	أ
عَلِمْتُ عَلِمَ	عَلَّمْتُ عَلَّمَ	تکرار عین الفعل
كَسَرْنَا كَسَرَ	إِنْكَسَرْتُمْ إِنْكَسَرَ	إ - ن
يَشْغَلُونَ شَغَلَ	يَشْتَغَلُونَ اشْتَغَلَ	إ - ت
تَكْتُبِينَ كَتَبَ	تَكْتُبِينَ تَكَاتَبَ	ت - ا
نَحْمَلُ حَمَلَ	نَحْمَلُ نَحْمَلُ	ت - تکرار عین الفعل
غَفَرْتَ غَفَرَ	تَسْتَغْفِرُونَ اسْتَغْفَرَ	إ - س - ت

ملاحظه کردید که با این روش، می‌توان به راحتی به صیغه اول شخص مفرد ماضی یک فعل رسید و به این شکل ثلاثی مجرد یا مزید بودن آن فعل را تعیین کرد. ولی در مورد فعل‌هایی که حرف همزه ماضی آنها در مضارعشان حذف می‌شود، به مشکل برمی‌خوریم و به راحتی نمی‌توانیم از مضارع این افعال، به همزه ماضی آنها پی ببریم. لازم است که در اینجا راه دقیق و علمی تشخیص فعل‌های ثلاثی مزید از مجرد را یاد بگیریم.

نکته ۲: راه دقیق و علمی تشخیص فعل‌های ثلاثی مزید، شناخت وزن‌های معروف آنها است. این وزن‌ها در مجموعه‌هایی به ما معرفی شده است که باید آنها را به خاطر بسپاریم تا با شنیدن و دیدن این وزن‌ها، فعل‌های مزید را تشخیص دهیم.

آشنایی با اوزان (وزن‌ها) ثلاثی مزید.

برای یادگیری این وزن‌ها، هر یک از آنها را در مجموعه‌ای با نام مشخص به شما معرفی می‌کنیم و شما هم با الگوبرداری، فعل‌های مشابه را تکرار کنید.

۱- استفعال

ماضی ← **إِسْتَفْعَلَ: إِسْتَغْفَرَ - إِسْتَخْرَجَ - إِسْتَخْدَمَ - إِسْتَرْجَعَ - إِسْتَعْمَرَ**

مضارع ← **يَسْتَفْعِلُ: يَسْتَغْفِرُ - يَسْتَخْرِجُ - - - -**

امر ← **إِسْتَفْعِلْ: إِسْتَغْفِرْ - إِسْتَخْرِجْ - - - -**

مصدر ← **إِسْتِفْعَال: إِسْتِغْفَار - إِسْتِخْرَاج - - - -**

نکته ترجمه ۱: فعل‌ها و مصادر دارای این وزن، غالباً بیانگر مفهوم درخواست هستند. مثال:

إِسْتَغْفِرُ رَبِّكَ : از پروردگارت آمرزش بخواه.

هم یسترجعون کتبهم : آنها کتابهایشان را پس می‌گیرند.

۲- إفتعال

ماضی	إِفْتَعَلَ: إِشْتَغَلَ - اجْتَمَعَ - احْتَرَمَ - احْتَفَلَ - إِفْتَخَرَ
مضارع	يَفْتَعِلُ: يَشْتَغِلُ - يَجْتَمِعُ - - -
امر	إِفْتَعِلْ: إِشْتَغِلْ - اجْتَمِعْ - - -
مصدر	إِفْتِعَالٌ: إِشْتَغَالٌ - اجْتِمَاعٌ - - -

۳- إنفعال

ماضی	إِنْفَعَلَ: انْقَلَبَ - انْصَرَفَ - انْبَسَطَ - انْكَشَفَ - انْقَطَعَ
مضارع	يَنْفَعِلُ: يَنْقَلِبُ - يَنْصَرِفُ - - -
أمر	إِنْفَعِلْ: انْقَلِبْ - انْصَرِفْ - - -
مصدر	إِنْفِعَالٌ: انْقِلَابٌ - انْصِرَافٌ - - -

نکته ترجمه: فعل‌ها و مصادر سه مجموعه (افتعال - انفعال -) ، غالباً به صورت فعل ناگذر (بدون نیاز به مفعول) ترجمه می‌شوند. مثال:

التلاميذُ يجتمعون في الصف: دانش‌آموزان در کلاس گرد هم می‌آیند.

أنتم أنصرفتُم عن عملكم: شما از کارتان کناره‌گیری کردید.

٤- تَفَعَّلَ

ماضی ← تَفَعَّلَ: تَنَزَّلَ - تَشَكَّرَ - تَحَمَّلَ - تَقَبَّلَ - تَفَضَّلَ

مضارع ← يَتَفَعَّلُ: يَتَنَزَّلُ - يَتَشَكَّرُ --.....-.....

أمر ← تَفَعَّلْ: تَنَزَّلْ - تَشَكَّرْ --.....-.....

مصدر ← تَفَعُّلٌ: تَنَزُّلٌ - تَشَكُّرٌ --.....-.....

اکنون با تمرین و تکرار وزن‌های بالا، می‌توانید فعل‌های مشابه را به کار ببرید.

تَرْجِمِ الْأَفْعَالَ التَّالِيَةَ.

ماضی	مضارع	امر	مصدر
إِسْتَغْفَرَ:	يَسْتَغْفِرُ:	إِسْتَغْفِرْ:	إِسْتِغْفَارٌ: آمرزش خواستن
إِعْتَذَرَ:	يَعْتَذِرُ:	إِعْتَذِرْ:	إِعْتِذَارٌ: عذر خواستن
إِنْقَطَعَ:	يَنْقَطِعُ:	إِنْقَطِعْ:	إِنْقِطَاعٌ: قطع شدن
تَكَلَّمَ:	يَتَكَلَّمُ:	تَكَلَّمْ:	تَكَلُّمٌ: صحبت کردن

تَرْجِمْ جُمْلَ هَذِهِ الْجَدَاوِلِ.

الْجَدْوُلُ الْأَوَّلُ: اِمْتَنَعَ ، يَمْتَنِعُ «امتناع : خودداری کردن»

هَؤُلَاءِ اِمْتَنَعُوا.	أَنَا اِمْتَنَعُ.	يَا زَمِيلَاتِي، هَلِ اِمْتَنَعْتُنَّ؟	يَا حَبِيبِي، اِمْتَنِعْ.	اِخْوَتِي لَا يَمْتَنِعُونَ.

الْجَدْوُلُ الثَّانِي: اِسْتَغْفَرَ ، يَسْتَغْفِرُ «اِسْتِغْفَار : آمرزش خواستن»

هَلِ اسْتَغْفَرْتَ؟	الْمُؤْمِنُ يَسْتَغْفِرُ.	نَحْنُ اسْتَغْفَرْنَا.	اسْتَغْفِرُ رَبَّكَ.	أَلَا تَسْتَغْفِرُ أَنْتَ؟

الْجَدْوُلُ الثَّالِثُ: اِنْقَطَعَ ، يَنْقَطِعُ «اِنْقِطَاع : قطع شدن»

اِنْقَطَعَتِ الْكُهْرَبَاءُ.	اِنْقَطِعْ يَا مَطَرُ.	لَا تَنْقَطِعْ يَا مَطَرُ.	لَا يَنْقَطِعُ رَجَائِي.	الشَّجَرَتَانِ مَا اِنْقَطَعَتَا.

الْجَدْوُلُ الرَّابِعُ: تَعَلَّمَ ، يَتَعَلَّمُ «تَعَلُّم : یاد گرفتن»

زُمَلَايِ تَعَلَّمُوا.	نَحْنُ تَعَلَّمْنَا.	تَعَلَّمْ يَا صَدِيقِي.	أَأَنْتُمْ تَتَعَلَّمُونَ؟	تَعَلَّمُوا أَنْتُمْ.

در جای خالی فعل مناسب قرار دهید:

- ۱- ﴿فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَ لِذَنْبِكَ﴾ الْغَاوِرُ: ۵۵
- ۲- إِنْ شَاءَ اللَّهُ سَوْفَ كُلُّنَا مِنَ الْمَدْرَسَةِ بَعْدَ سَنَتَيْنِ.
- ۳- إِلَهِي قَدْ رَجَائِي عَنِ الْخَلْقِ وَ أَنْتَ رَجَائِي.
- ۴- كَانَ صَدِيقِي وَالِدَهُ لِلرُّجُوعِ إِلَى الْبَيْتِ.
- ۵- أَنَا وَ زَمِيلِي رَسَائِلَ عَبْرِ الْإِنْتَرْنِتِ.

☐ اِغْفِرْ ☐ اِسْتَغْفِرْ

☐ نَتَخَرَّجُ ☐ نَخْرُجُ

☐ قَطَعَ ☐ اِنْقَطَعَ

☐ يَنْتَظِرُ ☐ يَنْظُرُ

☐ اسْتَلَمْنَا ☐ سَلِمْنَا